

Veiledning for kommunene i arbeidet med godkjenning og tilsyn innen miljørettet helsevern

 Helsedirektoratet

Finn Martinsen, avdeling miljø og helse

Fagdag miljørettet helsevern, Bodø, 6.9.2018

Mulig disposisjon.....

- Hva er miljørettet helsevern?
- Tilsyn som myndighetsutøvelse vs samfunnsutvikling
- Tilsyn rettet mot folkehelseutfordringer
- Tilsyn som ledd i et systematisk folkehelsearbeid
- Tilsynsveilederen
- Tilsynshjelpemidler for flere?

Typisk miljørettet helsevern?

.....dette er også miljørettet helsevern!

Miljørettet helsevern – hva det er, og hva det omfatter

- **Folkehelseloven**
 - **Er:** En **kommunal** oppgave (§9)- ikke lenger en helsetjeneste
 - **Omfatter:** Faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helse. Disse omfatter bl.a. biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer (§8)
- **og .. forskrift om miljørettet helsevern:**
 - **Kommunen** skal bidra til å **fremme** helse (positive faktorer) og **sikre befolkningen** mot negative faktorer.... (§4)
 - Føre **tilsyn** med at forskriften overholdes, treffe vedtak, prioritere på grunnlag av risikovurdering...
 - Kan kreve **retting**, stansing, mv.

MHV- som myndighetsutøver og samfunnsutvikler

- **Myndighetsutøver** (premissleverandør/**reaktiv** arbeidsform):
 - Kontroll/tilsyn, overvåking, behandling av klager, krav om retting/avviksbehandling,....
- **Samfunnsutvikler** (bidragsyter/**proaktiv** arbeidsform):
 - Bringe kunnskap om miljøforhold inn i lokalt (helsefremmende) folkehelsearbeid, planarbeid, delta i tverrfaglig samarbeid, nærmiljøutvikling,

Miljørettet helsevern: fra kommunehelsetjenesteloven til folkehelseloven – 2 arbeidslinjer i endring?

Tilsyn, kontroll, retting, kap 4a (Reaktivt)	Planlegging, samarbeid.....§1-4 (proaktivt)	Kommunehelsetjenesteloven
Tilsyn, kontroll, retting, kap 3	Planlegging, oversikt, samarbeid, mv. kap 2	Folkehelseloven?

Økt innsats langs den **proaktive** arbeidslinjen kan bidra til å **forebygge** og **redusere** forekomst, omfang og konsekvenser av negative miljøfaktorer!

**Hvorfor økt fokus
på kommunenes
tilsynsarbeid?**
(som myndighets-
utøver)

Nyheter 27.03.2010

Griser får bedre luft enn skoleelever

Mor: Inneklimaet på Hammer skole er svinaktig dårlig!

«Retningslinjene for dyrehold håndheves nemlig langt strengere enn retningslinjene for elevers luftkvalitet og innemiljø»

Fagdag miljørettet helsevern, Bodø,

6.9.2018

Inne i veggen i barnehagen til Filip
(2) var det fullt av mugg...

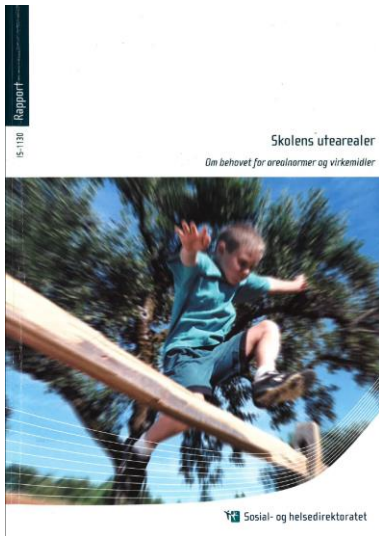
Slår alarm om kunstgressbaner: Et alvorlig miljøproblem (også et helseproblem?)

Høyre og Venstre med felles fiende:
Gummikuler på norske kunstgressbaner.

Tap av gummigranulat fra kunstgressbaner kan stå for rundt
1500 tonn mikroplast per år.

Skolegården – på vikende front?

Behov for oppdatering av rapport fra 2003: Samarbeidsprosjekt Udir og Hdir (NMBU)

Situasjonen i skoler og barnehager(kartlegginger i 2013 og 2015)

Resultat %	Landet %	
	Barnehager 2015	Skoler 2013
Svar /deltakelse	89	75
Godkjent	87	66
Ført tilsyn (ila 3 siste år)	59	54
Avvik (fra forskrift)	55	61
Vedtak om lukking av avvik	90	90
Lukket avvik/rettet forholdene	69	42
Internkontrollsystem	90	-
Vedlikeholdsplan	44	55

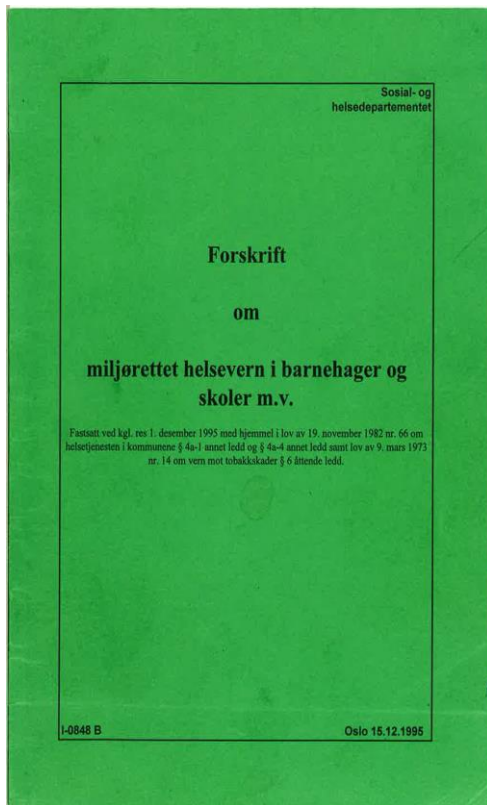
Fagdag miljørettet helsevern, Bodø,
6.9.2018

Noen av folkehelseutfordringene.....

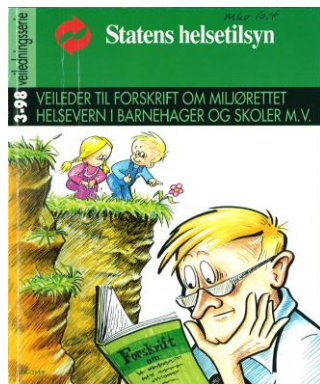
- 4 av 10 skoler mangler **godkjenning**
- Halvparten av skoler og barnehager har hatt **tilsyn** i løpet av 3 år
- Mangler/avvik **funnet** ved 2/3 av skoler og barnehager
- Manglene er **rettet** ved 6 av 10 barnehager, bare ved 4 av 10 skoler
- Bare 1 av 4 barnehager har en **vedlikeholdsplan**, halvparten av skolene

Er situasjonen kjent for kommunens pol. og adm. ledelse?
Hva skjer?

Forskrift fra 1995

Veileder fra 1998 (utgått)

Helsedirektoratets
veiledere fra 2014

Avklaring av ansvar og oppgaver iht forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler

Skole-/barnehageeier

- Ha **oversikt** over skolene!
- Søke om (plan-) **godkjenning** ved nybygg, endringer, utvidelser §6
- **Etablere** internkontroll §4
- **Plan for vedlikehold** av skolen(e) §6, 4.ledd
- Påse at **avvik lukkes** og melde til tilsynsmyndighet

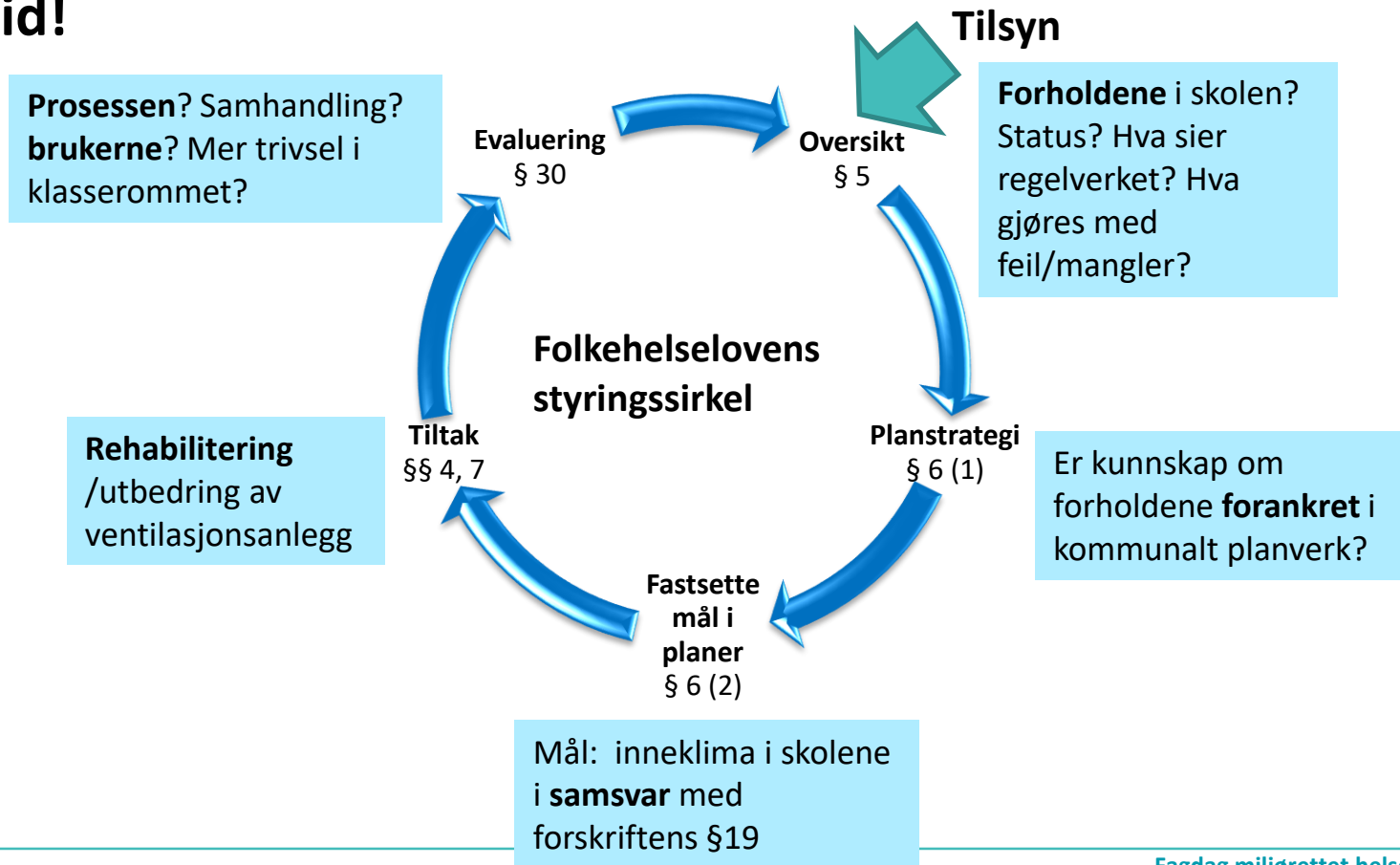
Rektor/styrer

- Ha oversikt over **sin** virksomhet!
- Søke om **driftsgodkjenning** §6
- **Oppfølging og vedlikehold** av internkontrollsystemet §4
- Etterleve **informasjons- og opplysningsplikten** §5
- Formidle og følge opp **tilsynsrapporter**

Gjennomgang av regelverket for barns «arbeidsmiljø»

- **Mandat** i Meld. St. 19 (2014-15) Folkehelsemeldingen
- Arbeidsgruppe: HOD (leder), KD, Udir, KMD, FHI, Hdir (ferdig 1.3. d.å.?)
- **Revisjon** av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler (dermed også veiledningen)
- **Harmonisering** (opplæringsloven, barnehageloven, folkehelseloven, arbeidsmiljøloven?)
- Fortsatt **funksjonsbasert**?
- De **prosessuelle** kravene (godkjenning, tilsyn,..)

Tilsyn med skoler og barnehager – viktig grunnlag i systematisk arbeid!

IS-2409

IS-2288

Hvorfor?

- Styrke kommunens tilsynskompetanse
- **Like** rutiner og praksis
- Stimulere **systematisk** arbeid
- **Tydeliggjøre** ansvar og roller
- Stimulere til **samarbeid**

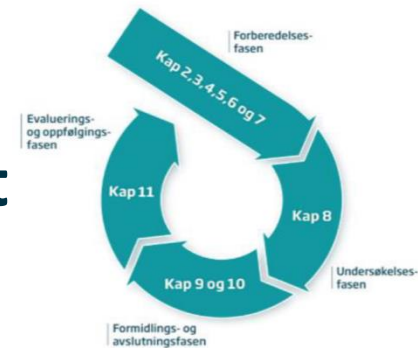
Heve kvaliteten på virksomheter og aktiviteter i samsvar med regelverket!

Veileder i tilsyn med radon i skoler, barnehager og utleieboliger

Veileder for kommunens tilsyn med miljørettet helsevern
Regelverk, metodikk og saksbehandling

Oppbygging av veilederen - 4 «faser» i tilsynet

- **Forberedelsesfasen:** Organisering, tilsynsstrategier, - tilsynsmetoder, kartlegging , analyse
- **Undersøkelsesfasen:** Tema, regelverk, fordeling av roller, varsling, gjennomføring, oppsummering, etikk
- **Formidlings-/avslutningsfasen:** Rapportering, adressat, utforming av avvik, frist for lukking, oppfølging, erfaringsoverføring,
- **Evaluering:** Proessen, resultatet, læringseffekten, samarbeid om tilsynet?

Hvordan holde orden på «alt» regelverket for skoler, barnehager, mv?

F.eks ved hjelp av IK-bygg!

DIREKTORATET
FOR BYGGEKVALITET

SAKSBEHANDLING

BYGGE SELV

BYGGEREGLENE

PRODUKTER TIL BYGGVERK

SENTRAL GODKJENNING

Du er her: [Forside](#) / [Andre fagområder](#) / [Eiendomsforvaltning](#) / [Eksisterende bygg verktøy](#) / [IK Bygg - et verktøy for bedre eierskap, forvaltning og bruk av bygg](#)

IK Bygg - et verktøy for bedre eierskap, forvaltning og bruk av bygg

IK Bygg samler alt regelverk for bygg i bruk på ett sted og gjøre det mulig for eier, forvalter og bruker å gjennomføre internkontrollen av sitt bygg på en enkel og overkommelig måte.

Publisert 12.11.2012

 Se verktøyet

[> IK-bygg](#)

Ønsket utvikling – til glede både for brukere, ansatte, forvalter, eier, og tilsynsmyndigheten!

2013

Tilstandsrapport: Hovedrapport		Dato/tid: 7. februar 2012, 13:07	
Av: Fredrik Horjen		For: Asker kommune	
	7-1 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-2 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-3 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-4 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-5 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-6 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-7 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-8 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-9 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-10 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0

2016

Tilstandsrapport: Hovedrapport		Dato/tid: 3. mars 2015, 09:37	
Av: Fredrik Horjen		For: Asker kommune	
	7-1 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-2 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-3 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-4 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-5 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-6 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-7 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-8 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-9 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-10 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0

Resultat av systematisk arbeid?

2014

Tilstandsrapport: Hovedrapport		Dato/tid: 21. januar 2013, 11:46	
Av: Fredrik Horjen		For: Asker kommune	
	7-1 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-2 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-3 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-4 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-5 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-6 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-7 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-8 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-9 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-10 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0

2015

Tilstandsrapport: Hovedrapport		Dato/tid: 15. januar 2014, 10:15	
Av: Fredrik Horjen		For: Asker kommune	
	7-1 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-2 Eigeplandeforholdene vurderes ved:	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-3 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-4 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-5 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-6 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-7 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-8 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-9 Skiløst og teknisk innarbeid	7- VED BYGGARBEID	2,0
	7-10 Opparbeidelse	7- VED BYGGARBEID	2,0

Spørsmål/problemstillinger til å ta med «hjem»?

- Hva gjøres med skoler og barnehager som **ikke er godkjente**?
- Kartlegginger av skoler og barnehager: Hva kan være grunn(ene) til at **avvik** i liten grad blir **lukket**/forholdene rettet?
- Hvordan **organiseres** tilsynsarbeidet lokalt? Kompetanse? Uavhengighet? Samarbeid?
- Hva skjer med **rapporter** fra tilsyn?
- Hvordan kan **vedlikeholdet** av barnehagene/skolene ivaretas?
- **Fylkesmannens** oppfølging av kommuner med skoler og barnehager som mangler **godkjenning**?
- Hvordan inngår utfordringene i skolen og barnehagen i et **systematisk folkehelsearbeid**?

Bygge nytt eller rehabilitere?

Det enkle er ofte godt nok, dvs. tilstrekkelig til å sikre barn og unge et godt oppholds- og læringsmiljø.

La barn og unge få oppleve at de er verdt noe, gi dem gode barnehage- og skolemiljøer, **fordi de fortjener det!**

TAKK!